

Список використаних джерел:

1. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року /за ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка. – К.: ННЦ “ІАЕ”, 2012. – 182 с.
2. Миколенко І.Г. Сучасний стан і перспективи розвитку ринку зерна / І.Г. Миколенко // Сільські вісті. – 2007. – № 129. – С. 28-30.
3. Овчарук О.В., Галушко Є.В. Стан та перспективи вирощування кукурудзи в Україні та за її межами / О.Овчарук, Є.Галушко / Збірник тез V Міжнародної науково-практичної онлайн конференції "Інновації в освіті, науці та виробництві" присвяченій 100-річчю від дня заснування ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБП України», 24-26 листопада 2021 р. – м.Київ. – С. 100-102.
4. Державний реєстр пестицидів та агрохімікатів, дозволених до використання в Україні. Режим доступу: <https://mepr.gov.ua/upravlinnya-vidhodamy/derzhavnyj-reyestr-pestytsydiv-i-agrohikativ-dozvolenyh-do-vykorystannya-v-ukrayini/>

СЕМЕХА Тарас, здобувач 2-го курсу другого (магістерського) рівня освіти спеціальності 201 Агрономія

Науковий керівник: **ШУВАР Іван Антонович**, д. с.-г. наук, професор,

заслужений діяч науки і техніки України

Західноукраїнський національний університет

м. Тернопіль

**МІНІМІЗАЦІЯ ОСНОВНОГО ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ І ФОРМУВАННЯ
ПРОДУКТИВНОСТІ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО В КОРОТКОРОТАЦІЙНІЙ**

Виробництво зерна в Україні є стратегічним напрямом розвитку не лише сільського господарства, але й усього народногосподарського комплексу. Цей напрям розвитку аграрного сектору держави є також суттєвим джерелом збільшення прибутку аграрними підприємствами різних форм господарювання [1].

На сучасному етапі розвитку агропромислового комплексу в Україні склалась динаміка зменшення площ посіву ячменю ярого із-за ряду причин, зокрема, й недостатньо удосконаленої технології вирощування.

Для оптимізації умов росту й розвитку рослин ярого ячменю необхідно враховувати систему обробітку ґрунту, його глибину, удобрення, строки сівби та норму висіву насіння [1,2]. Важливими чинниками, що визначають ефективність обробітку ґрунту вважають гранулометричний стан ґрунту та його фізичні і агрохімічні властивості, рівень забур'яненості, реакцію культури, режим живлення та ін. [3]. Між тим, за результатами досліджень світової наукової спільноти, єдиної думки щодо ефективності обробітку ґрунту під ячмінь ярий не існує.

З огляду на це, вивчення ефективності мінімізації основного обробітку ґрунту у технології вирощування ячменю ярого за змін клімату в умовах Малого Полісся є актуальним.

Важливим агротехнічним заходом контролювання чисельності бур'янів в агроценозі ячменю та поліпшення умов забезпечення рослин вологою, поліпшення умов живлення є своєчасне виконання заходів обробітку ґрунту. При цьому відбувається раціональний розподіл поживних елементів та рослинних решток в орному шарі ґрунту та поліпшення умов росту й розвитку рослин культури [5].

Досліджено, що обробіток ґрунту на різну глибину неоднозначно впливає на забур'яненість агроценозу ячменю ярого. Зокрема, виконання плоскорізного обробітку ґрунту поліпшує зберігання вологи, особливо у посушливі періоди, впливає на зменшення коренепаросткових видів бур'янів (осот рожевий, берізки польової та ін.) Водночас сприяє значному поширенню

кореневищного бур'яну – пирію повзучого [3,4].

Польові дослідження виконано в умовах ФГ „Цезар” (с. Острів Тернопільського р-ну Тернопільської обл.). Грунт дослідної ділянки легкий за гранулометричним складом, добре водопроникний з високою аерацією. Це сприяє порівняно швидкому розкладанню органічних решток і значному вимиванню поживних елементів з верхніх горизонтів у нижні.

Чергування культур у 4-пільній польовій сівозміні було схемою: соя - ячмінь ярий - пшениця озима. Ячмінь ярий на дослідних ділянках вирощували за загальноприйнятою агротехнологією для зони за винятком систем основного обробітку ґрунту. За збиранням попередника поле дискували на глибину 6-8 см у два сліди, а через 10-12 днів з проростанням бур'янів – орали на глибину 18-22см, використовуючи плуг Atlas-8 в агрегаті з борони. Навесні після закриття вологи виконували передпосівний обробіток ґрунту. Висівали сорт ячменю ярого Сонцедар на фоні основного удобрення $N_{45}P_{45}K_{45}$ на початку 2-ї декади квітня на глибину 3-4 см звичайним рядковим способом з міжряддям 12 см. Норма висіву 4-4,5 млн. (1,9 ц/га) схожих насінини на 1 га.

Схема досліду з дослідження основного обробітку ґрунту включала наступні варіанти: 1. Полицевий – оранка на глибину 20-22 см (контроль); 2. Плоскорізний – розпушування на глибину 18-20 см; 3. Чизельний – на глибину 14-16 см; 4. Поверхневий – дискування на глибину 12-14 см.

Вирішальним показником оцінювання різних обробітків ґрунту є урожайність сільськогосподарських культур та його якість. За результатами виконаного нами дослідження (2022 р.) встановлено, що найбільшу врожайність зерна ярого ячменю (5,2 т/га) отримано на контролі за виконання оранки на глибину 20–22 см. У варіанті виконання плоскорізного розпушування ґрунту отримано незначне зменшення врожайності зерна (- 0,5 т/га) порівняно до контролю. За чизельного обробітку ґрунту на глибину 14-16 см врожайність зерна зменшувалась на 0,7 т/га порівняно до контролю. У варіанті виконання дискування на глибину 12-14 см врожайність зерна ячменю ярого склала 4,1 т/га (-1,1 т/га).

Найвищу масу 1000 насінин (49,8 г) отримано на контролі. У варіантах зі зменшенням глибини обробітку ґрунту вона була меншою у середньому на 0,8-1,4 г. Однак, найвищі показники натуре зерна ячменю ярого отримано на контролі і за плоскорізного розпушування (відповідно 662 і 668 г/л).

Отже, ячмінь ярий сорту Сонцедар в умовах господарства краще реагував на глибші способи основного обробітку ґрунту. Виконання оранки (глибина 20-22 см) та плоскорізного розпушування (глибина 18-22 см) на фоні основного удобрення $N_{45}P_{45}K_{45}$ забезпечили найвищу врожайність, масу 1000 насінин і натуре зерна ярого ячменю порівняно до контролю.

Список використаних джерел:

1. Борисонік З. Б., Борсук О.М. Ярі колосові культури. К.: Урожай, 1969. 158 с.
2. Патик С.М. Ефективність короткоротаційних польових сівозмін в умовах Степу України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук : спец. 06.01.01 – загальне землеробство / С.М. Патик. К., 2009. 19 с.
3. Продуктивність ячменю ярого і картоплі в агроценозах західного Лісостепу України: монографія / І. А. Шувар, Г. М. Корпіта, А. В. Юник. Львів: Сполом, 2019. 148 с.
4. Цвей Я. П., Тищенко М. В., Філоненко С. В. Моніторинг забур'яненості посівів сільськогосподарських культур у ланці зерно-бурякової сівозміни у виробничих умовах. Вісник Полтавської державної аграрної академії. 2018. № 1. С. 23-30.
5. Шевченко М. В. Ефективність мінімальних технологій обробітку ґрунту при вирощуванні зернових культур у лівобережному Лісостепу. Корми і кормовиробництво. 2014. Вип. 79. С.56-62.

СКРИТ Сніжана, здобувачка 1-го курсу другого (магістерського) рівня освіти спеціальності 101 Екологія